

Індекс інноваційного потенціалу як інструмент розроблення і моніторингу стратегії інноваційного розвитку національної економіки

У статті проаналізовано специфічний інструмент оцінки і порівняння економік різних країн за рівнем інноваційного потенціалу – Індексу інноваційного потенціалу (Innovation Capacity Index), що був запропонований групою дослідників Європейської школи бізнесу (European Business School), проаналізовані чинники, що обумовили низький рейтинг національної економіки України за цим індексом, та зроблені висновки щодо можливості застосування цього аналітичного інструменту при формуванні стратегії інноваційного розвитку економіки країни і подальшого моніторингу її імплементації. Наукова новизна роботи полягає у визначенні можливостей практичної імплементації цього порівняно нового інструменту. Підхід, що оснований на його застосуванні, дозволяє виявити «вузькі місця» економічної системи з точки зору спроможності до генерації та впровадження інновацій у масштабах цілої економічної системи.

Ключові слова: Індекс інноваційного потенціалу, рейтинг національної економіки, стратегія інноваційного розвитку, національна економіка, інноваційний розвиток.

В статье проанализирован специфический инструмент оценки и сравнения экономик разных стран по уровню инновационного потенциала – Индекса инновационного потенциала (Innovation Capacity Index), который был предложен группой исследователей Европейской школы бизнеса (European Business School), проанализированы факторы, обусловившие низкий рейтинг национальной экономики Украины по этому индексу, и сделаны выводы о возможности применения этого аналитического инструмента при формировании стратегии инновационного развития экономики и дальнейшего мониторинга ее имплементации. Научная новизна работы заключается в определении возможностей практической имплементации этого сравнительно нового инструмента. Подход, основанный на его применении, позволяет выявить «узкие места» экономической системы с точки зрения способности к генерации и внедрения инноваций в масштабах целой экономической системы.

Ключевые слова: Индекс инновационного потенциала, рейтинг национальной экономики, стратегия инновационного развития экономики, национальная экономика, инновационное развитие.

The article analyzes the specific tool for evaluating and comparing the economies of different countries in terms of innovation capacity – Innovation Capacity Index, which was

developed by a group of researchers from the European Business School, analyzes the factors responsible for the low rating of the Ukraine's national economy on the index, and draws conclusions on the applicability of this analytical tool in shaping the strategy of innovative development of economy and further monitoring of its realization. The scientific novelty of the work is to identify opportunities for the practical implementation of this relatively new tool. Approach, based on its application, identifies «bottlenecks» of the economic system in terms of ability to generate and implement innovation across the entire economic system.

Постановка проблеми. Сучасний світ надзвичайно динамічний – конкурентну перевагу має той, хто швидко генерує нове знання та втілює його в інноваційних продуктах, які знаходять попит на ринку. У глобалізованому світі стимулювання інновацій є невід'ємною частиною економічної політики сучасної держави, оскільки вона у значній мірі визначає рівень конкурентоспроможності як окремих фірм-резидентів, так і, в кінцевому підсумку, всієї економіки. Емпіричні дослідження переконливо доводять, що існує цільний зв'язок між інноваційним потенціалом і його реалізацією та продуктивністю використання факторів виробництва: згідно з оцінками деяких авторів (див., наприклад, [1]), збільшення витрат фірм на дослідження та розробки на 1% призводить до зростання сукупної факторної продуктивності на 0,05–0,15%. Отже, при розробці стратегії економічного розвитку країни вкрай важливо брати до уваги інноваційний чинник. Надто – при розробці стратегій розвитку таких відкритих економік, як вітчизняна, де фірми-резиденти, орієнтовані на внутрішній ринок, діють в умовах посиленого тиску з боку іноземних конкурентів, а фірми-експортери мають виборювати собі місце на світовому ринку. Цілеспрямоване стимулювання інновацій у подібній ситуації є механізмом, що спрямовує економіку в бік поставленої стратегічної мети – створення економічної системи, яка здатна швидко адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та на рівних конкурувати з іншими сучасними економіками.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Тема інновацій та їх впливу на розвиток економіки детально досліджена як у світовій, так і вітчизняній науковій літературі, зокрема у таких економістів, як М. Портер, А. Лопес-Кларос, Я. Мата, Дж. Оберт, М. Фелдман, К. Фріман, Р. Гріффіт, Н. Розенберг, В. Геєць.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

Наукова новизна полягає у визначенні можливостей практичної імплементації цього порівняно нового інструменту аналізу інноваційного потенціалу для цілей стратегічного планування розвитку економіки.

Практична цінність роботи полягає в тому, що на основі кількісних оцінок та порівнянь країн за окремими показниками та групами таких показників можливо виявити вузькі місця економічної системи з точки зору спроможності до генерації та впровадження інновацій у масштабах економічної системи.

Метою статті є аналіз порівняно нового аналітичного інструменту дослідження й оцінки інноваційного потенціалу економік – Індексу інноваційного розвитку, що був запропонований групою дослідників Європейської школи бізнесу, та визначення практичної цінності його використання для прикладних цілей у формуванні стратегії інноваційного розвитку і подальшого моніторингу її імплементації.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі існують різні визначення поняття «інновація», але всі вони визначають у тій чи іншій формі, що це процес перетворення ідей у практичні цінності. Зокрема, у вітчизняному законодавстві [10] інновації розуміються як новостворені (застосовані) та/або вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери, а інноваційна діяльність – як діяльність, що спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень й розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг. За широким визначенням Й. Шюмпетера [7], інновація – це:

– введення нового товару (товару, з яким не знайомий споживач, або товару нового виду);

– впровадження нового методу виробництва продукції (методу, який раніше не використовувався у цій галузі промисловості);

– відкриття нового ринку, на якому цю галузь промисловості не була представлена;

– завоювання нового джерела сировини та напівфабрикатів;

– впровадження нової організаційної структури в будь-якій галузі.

Б. Санто [8] визначає інновацію як суспільно-технологічний та економічний процес, який завдяки практичному використанню ідей та винаходів сприяє створенню кращих за своїми характеристиками виробів і технологій.

Незважаючи на це, й досі досить поширена думка про те, що інноваційний потенціал не піддається кількісній оцінці. Однак насправді сприятливе середовище для інноваційної діяльності має цілком визначені характеристики, а системне впровадження самих інновацій має ознаки алгоритму, що складається з послідовних та узгоджених дій. В останні роки стало очевидним, що ці характеристики необхідно вивчати в країнах світу, що процвітають, і рекомендувати до впровадження в тих, що розвиваються. Саме тому Європейська школа бізнесу (European Business School) починаючи з 2009 року видає щорічний звіт «Інновації для розвитку»¹ під редакцією колишнього професора Чилійського університету та засновника консалтингової компанії EFD–Global Consulting Network² Аугусто Лопес–Клароса. Центральним інтегральним показником, що дозволяє порівнювати країни за їхньою

¹ Innovations for Development Report (<http://www.innovationfordevelopmentreport.org>)

² EFD–Global Consulting Network – міжнародна консалтингова компанія, що спеціалізується на економічних, фінансових питаннях та консулює уряди та приватні корпорації з широкого кола питань, включаючи аспекти економічних реформ в країнах з перехідною економікою, конкурентоспроможності та продуктивності, технологій та інновацій в процесі розвитку.

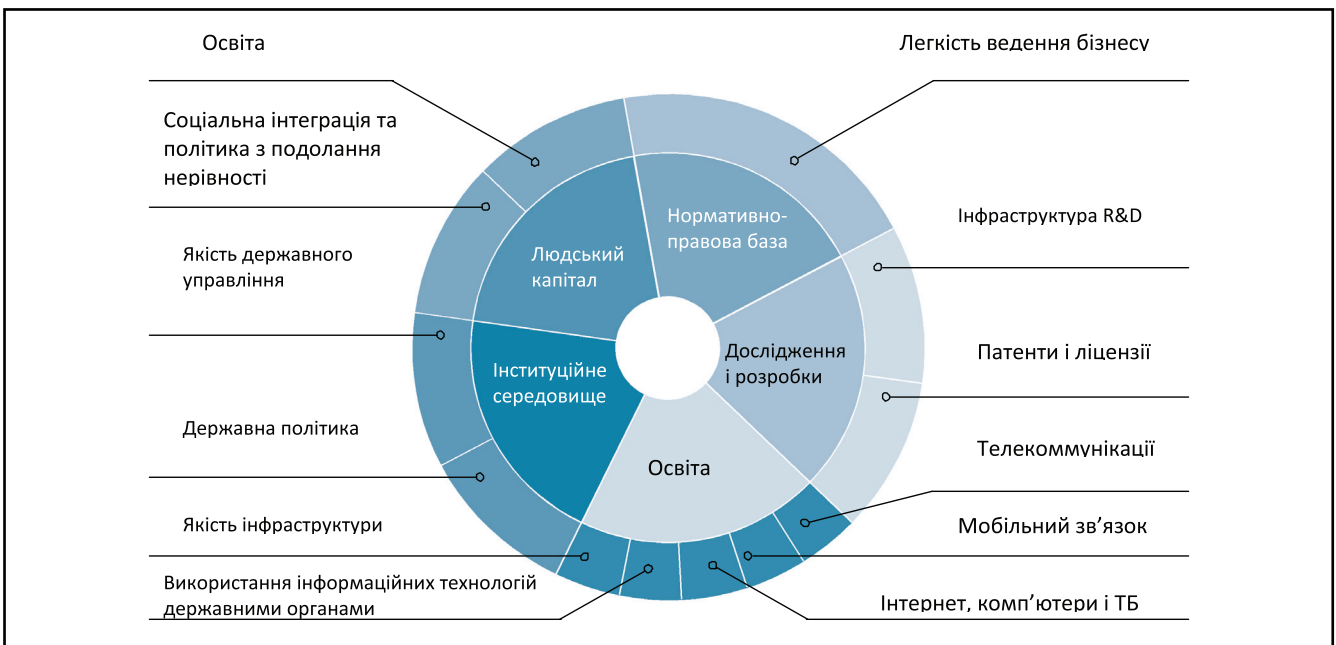

Рисунок 1. Основні структурні компоненти Індексу інноваційного потенціалу

Джерело: [1].

успішністю в сфері впровадження інновацій та складати відповідний рейтинг, є Індекс інноваційного потенціалу (ІІП) – комплексний показник, при визначенні якого використовуються як статистичні дані (переважно з таких достатньо надійних джерел, як МВФ, Світовий банк і т.д.), так і результати опитувань. ІІП враховує всі основні специфічні особливості економіки, які мають відношення до сфери інноваційного розвитку, та, вимірюючи ці особливості, дає основу для формулювання стратегії з підвищення рівня її конкурентоспроможності через стимулювання саме інноваційного розвитку.

При розробці методики розрахунку Індексу інноваційного потенціалу автори зосередилися на трьох питаннях:

1. Які фактори, політичні дії та інституції впливають на інноваційний потенціал суспільства?

2. Наскільки вони важливі, як вони перетинаються між собою та як залежать від стадії розвитку країни?

3. Чи можна створити методику, яка б дозволила дати відповідь країні, в якому напрямі розвиватися?

Пошук відповідей на ці ключові питання привів до: 1) визначення факторів, які впливають на інноваційний потенціал; 2) розподілу (класифікації) країн за стадіями розвитку в залежності від політичного режиму. Крім того, при визначенні індексу беруться до уваги такі показники розвитку економі-

ки, як рівень доходів (ВНД) на душу населення та тип політичної системи (відповідно до Індексу демократії, що визначається міжнародним аналітичним агентством Economist Intelligence Unit та включає оцінки таких ознак демократії, як виборчий процес та плюралізм, поширеність цивільних свобод, функціонування уряду, питання політичної активності й політичної культури). Залежно від того, до якої категорії потрапляє країна, обирається й набір вагових коефіцієнтів для формування інтегрального індексу.

Застосований підхід із розподілом країн на категорії та подальший аналіз дає можливість зрозуміти, який політичний режим є найбільш сприятливим для інновацій і як змінюється стадія розвитку держави при зміні режиму. В табл. 2 показано, як змінюється дохід на душу населення при різних політичних режимах. Спираючись на ці дані, можна зробити висновок, що навіть у країнах з частковою демократією рівень доходу, як правило, більший, ніж в авторитарних державах, а тому можна констатувати, що такі країни в більшій мірі орієнтовані на інновації. Величезний розрив між найвищим та найнижчим рівнем доходів у межах груп країн з авторитарним та напівавторитарним (змішаним) режимом пояснюється тим, що в ці групи потрапляють країни – великі експортери сировини (насамперед нафти; (табл. 3)), в яких

Таблиця 1. Вагові коефіцієнти субіндексів Індексу інноваційного потенціалу для різних груп країн

Високий рівень доходу				
	повна демократія	часткова демократія	змішаний режим	авторитарний режим
Інституційне середовище	10	15	20	20
Людський капітал, навчання та соц. інтеграція	10	15	20	20
Регуляторна політика та законодавство	20	20	20	20
Дослідження і розробки (R&D)	30	25	20	20
Поширеність та використання ICT	30	25	20	20
Рівень доходу вище середнього				
	повна демократія	часткова демократія	змішаний режим	авторитарний режим
Інституційне середовище	25	25	25	25
Людський капітал, навчання та соц. інтеграція	25	25	25	25
Регуляторна політика та законодавство	20	20	20	20
Дослідження і розробки (R&D)	15	15	15	15
Поширеність та використання ICT	15	15	15	15
Рівень доходу нижче середнього				
	повна демократія	часткова демократія	змішаний режим	авторитарний режим
Інституційне середовище	–	30	30	30
Людський капітал, навчання та соц. інтеграція	–	30	30	30
Регуляторна політика та законодавство	–	20	20	20
Дослідження і розробки (R&D)	–	10	10	10
Поширеність та використання ICT	–	10	10	10
Низький рівень доходу				
	повна демократія	часткова демократія	змішаний режим	авторитарний режим
Інституційне середовище	–	30	30	30
Людський капітал, навчання та соц. інтеграція	–	30	30	30
Регуляторна політика та законодавство	–	20	20	20
Дослідження і розробки (R&D)	–	10	10	10
Поширеність та використання ICT	–	10	10	10

Джерело: [1].

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

Таблиця 2. Валовий національний дохід на душу населення (у поточних цінах, \$ тис.) залежно від типу політичного режиму

Рівень ВНД на душу населення	Повна демократія	Часткова демократія	Змішаний режим	Авторитарний режим	В середньому по групі
Високий (> 11,456 тис.)	40,066	16,292	32,04	34,362	34,907
Вище середнього (3,706–11,455)	5,797	6,79	7,168	5,06	6,662
Нижче середнього (0,936–3,705)	–	2,328	2,849	2,288	2,374
Низький (< 0,935)	–	0,850	0,501	0,555	0,536

Джерело: [1].

унаслідок відомого в економічній теорії «парадоксу достатку» (paradox of plenty), також відомого як «прокляття ресурсами» (resource curse), небагато стимулів до інновацій, отже й потенціал інноваційного розвитку таких країн невисокий.

Відповідно до запропонованих принципів класифікації України потрапляє до групи країн із частковою демократією та рівнем доходу на душу населення нижче середнього. Згідно

з результатами рейтингування у звіті Європейської школи бізнесу, за 2010–2011 роки Україна за Індексом інноваційного потенціалу зайняла 61-ше місце із загальним результатом в 50,4 бали з-поміж 131 країни з найбільшими балами: 80,3 – у Швеції, 78,1 – у Швейцарії, 76,7 – у Сінгапурі. Росія у цьому рейтингу стоїть на п'ять позицій вище, ніж Україна, з оцінкою 52,8, а Польща – на 21 місце вище – із

Таблиця 3. Групи країн відповідно до критеріїв доходу та політичного режиму

Рівень ВНД на душу населення	Повна демократія		Часткова демократія		Змішаний режим		Авторитарний режим	
Високий	Австралія Австрія Бельгія Канада Чехія Данія Фінляндія Франція Німеччина Греція Ісландія Ірландія Італія Японія	Респ. Корея Люксембург Мальта Нідерланди Нова Зеландія Норвегія Португалія Словенія Іспанія Швеція Швейцарія Великобританія США	Хорватія Кіпр Естонія Угорщина Ізраїль Словаччина Тайвань Тринідад і Тобаго		Гонконг Сінгапур		Бахрейн Кувейт Оман Катар Саудівська Аравія ОАЕ	
Вище середнього	Коста-Ріка Маврикій Уругвай		Аргентина Ботсвана Бразилія Болгарія Чилі Колумбія Домініканська Респ. Ямайка Латвія Литва	Македонія Малайзія Мексика Намібія Панама Перу Польща Румунія ПАР Суринам	Боснія і Герцеговина Ліван Росія Туреччина Венесуела		Алжир Казахстан	
Нижче середнього			Беліз Болівія Еквадор Гватемала Гондурас Індія Індонезія	Нікарагуа Папуа Нова Гвінея Парагвай Філіппіни Шрі-Ланка Таїланд Україна	Еквадор Грузія Ірак Пакистан		Ангола Азербайджан Камерун Китай Конго Єгипет Іран	Йорданія Марокко Нігерія Судан САР Туніс
Низький					Бангладеш Камбоджа Ефіопія Гана Гаїті Кенія Мадагаскар Малаві Малі	Мозамбік Непал Сенегал Танзанія Уганда Замбія	Афганістан Чад Гвінея Лаос Мавританія Нігер	Руанда Того В'єтнам Ємен Зімбабве

Джерело: [1].

Таблиця 4. Місце України в рейтингу та оцінка у балах за окремими складовими Індексу інноваційного потенціалу (ІІП)

	Місце у рейтингу	Оцінка (максимум 100 балів)
ІІП	61	50,4
Інституційне середовище	96	41,0
Якість державного управління	97	34,0
Державна політика	101	48,0
Людський капітал, навчання та соціальна інтеграція	37	66,9
Освіта	12	79,3
Соціальна інтеграція та політика з подолання нерівності	45	58,6
Регуляторна політика та законодавство	101	56,5
Легкість ведення бізнесу	101	56,5
Дослідження і розробки (R&D)	51	16,8
Інфраструктура НДР	52	27,3
Патенти та торгові марки	60	4,1
Поширеність та використання інформаційних та телекомунікаційних технологій	73	50,6
Телекомунікації	93	70,4
Мобільний зв'язок	25	86,9
Інтернет, комп'ютери і телебачення	83	11,8
Використання державними органами інформаційних та телекомунікаційних технологій	51	51,8
Якість інфраструктури	24	93,3

Джерело: [1].

оцінкою 56,3. У табл. 4 наведені результати рейтингування за окремими складовими ІІП.

При аналізі результатів рейтингування за ІІП, наведених у дослідженні [1], привертає увагу той факт, що за групою показників «Інституційне середовище» Україна займає невтішне 96-те місце, що обумовлено низькою якістю державного управління (97 місце) та незадовільним станом політичного середовища (101-ше місце). Оцінки дозволяють констатувати, що в Україні досі не створені необхідні передумови для якісного прогресу, адже на низькому рівні знаходяться:

- реалізація виборчого права та система підзвітності влади суспільству;
- політична стабільність;
- ефективність виконавчої влади;
- верховенство права;
- захист права власності (у тому числі інтелектуальної);
- доступність правосуддя та незалежність судів;
- протидія суспільства корупції (вимірюється окремим Індексом сприйняття корупції).

Останній фактор визначає систему соціальних норм, що обумовлюють поведінку економічних агентів щодо володіння, користування та розпорядження належною їм власністю – майном та інтелектуальним потенціалом, отже, опосередковано, але у досить значній мірі визначає рівень технологічного прогресу, а зрештою – готовність суспільства до генерування і сприйняття інновацій. Аналізуючи оцінки України з наявним у ній політичним режимом і низькою розвиненістю вищенаведених підгруп факторів, немає належної «інституційної підтримки» інновацій. На основі таких результатів можна зробити однозначний висновок: формування моделі національної економіки України, інтенсивний розвиток якої «рухатимуть» інновації, можливе лише за умов суттєвого покращення інституційного середовища.

За групою показників «Людський капітал, навчання та соціальна інтеграція» Україна займає досить високу позицію – 37-ме місце. Це означає, що наукова база для розвитку власних технологій, а також політика рівності та соціальної інтеграції знаходяться на пристойному рівні – достатньо високими є показники:

- гендерної рівності;
- рівня грамотності дорослого населення;
- рівнів охоплення населення середньою та вищою освітою;
- видатків на освіту (як % від ВВП);
- кількості працівників у сфері охорони здоров'я.

Очевидно, що за існуючих тенденцій Україні, аби підвищити власний рейтинг за ІІП або принаймні утримувати поточне місце у цьому рейтингу, необхідно зосередитися на підвищенні якості освіти. Для просування на вищі щаблі у рейтингу ІІП необхідне також суттєве покращення ситуації у сфері охорони здоров'я. За групою показників «Регуляторна політика та законодавство» Україна на далекому 101-му місці. Такий результат є цілком закономірним і свідчить про те, що в країні існують істотні перешкоди для ведення бізнесу. Права інвесторів і взагалі право власності захищені дуже слабо. Таким чином, інституційне середовище не сприяє не лише впровадженню інновацій, а й взагалі продуктивній господарській діяльності економічних суб'єктів. За фактором «Дослідження та розробки (R&D)» Україна займає 51-ше місце. Такий результат корелює з результатами вимірювання у сфері «Людський капітал, навчання та соціальна інтеграція», оскільки без необхідної наукової бази впровадження і розвиток розробок у країні неможливі. Але те, що за цим фактором Україна втратила 14 позицій у порівнянні з фактором 2, зумовлене тим, що фінансування досліджень і розробок у зв'язку з їх довгостроковою окупністю є нижчим, ніж інвестиції в освіту. Можна також відзначити, що в Україні інвестиції в науково-дослід-

ницьку діяльність, конструкторські розробки (НДДКР) та інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) є недостатніми для забезпечення технологічного прориву. При цьому відсоток працівників у сфері досліджень і розробок (R&D), студентів в науці та інженерії, науково-технічних статей (на мільйон населення), шкіл з мережею Інтернет є порівняно високим. Достатньо розвинутою є система патентування. Але це лише первинна база для подальшого розвитку.

За фактором «Поширеність та використання інформаційних та телекомунікаційних технологій» Україна знаходиться в середині списку – на 73-му місці. Це засвідчує той факт, що наша країна є «помірно мобільною», і ринку інформаційних та телекомунікаційних технологій є куди розвиватися. За рахунок великої території й чисельного населення ринок мобільного зв'язку знаходиться в непоганому стані – на 23-му місці. Інфраструктура є новітньою і якісною – 25-те місце. Проте державні органи виявилися не такими прогресивними у використанні наявних технологій – 51-ше місце. За підгрупою показників «Телекомунікації» Україна посіла у рейтингу 93-тє місце, «Інтернет, комп'ютери та телебачення» – 83-тє.

На сьогодні державна політика у сфері підтримки інновацій є невід'ємною частиною державної політики економічного розвитку. Отже, стратегія інноваційного розвитку має стати невід'ємною складовою загальнонаціональної довгострокової стратегії економічного і соціального розвитку, відповідно до якої буде відбуватися інтенсивний розвиток національної економіки України. У зв'язку з цим виникає необхідність розроблення комплексного документу стратегічного характеру, в якому мають бути визначені основні цілі та пріоритети державної політики у цій сфері, що стане основою для розроблення відповідних програм. Такі документи вже існують у багатьох розвинених країнах світу і називаються інноваційними стратегіями, або Стратегіями інноваційного розвитку. Наприклад, з 2002 року така стратегія була впроваджена в Канаді [11]. Вона спрямована на те, щоб зробити з Канади світового лідера з інновацій. Можна сказати, що вона виправдала себе, адже наразі Канада входить у десятку найбільш інноваційних країн світу – у звіті про Індекс інноваційного потенціалу за 2010–2011 роки вона займає сьоме місце. Іншими країнами, що запровадили подібні стратегії, є: США («Стратегія американської інновації: шлях до сталого економічного зростання та якісних робочих місць»³), Швеція («Інноваційна Швеція»⁴), Японія (декілька стратегій у різних галузях – екології («Зелена інноваційна стратегія Японії»⁵), IT («i-Japan strategy 2015»), науки й техніки (Innovation 25)).

Досвід розроблення подібних документів є й в Україні. Так, у 2009 році на виконання постанови Верховної Ради України від 17 лютого 2009 року №965-VI «Про проведення парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» комітетом Верховної Ради з питань науки і освіти, Центром досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України за участю інших наукових установ НАН

України, а також центральних і місцевих органів державної влади була розроблена Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів із врахуванням ключових положень, закладених в проєкті Стратегії інноваційного розвитку України на 2009–2018 роки та на період до 2039 року, підготовленого Державним агентством з інновацій та інвестицій України і Державним підприємством «Інститут економіки і прогнозування НАН України», та в ряді інших стратегічних проєктів [13].

Розглянутий у цій статті Індекс інноваційного потенціалу може бути додатковим корисним інструментом аналізу й оцінки результативності. На етапі розроблення він дозволяє визначити ті вузькі місця, або найбільш гострі проблеми, на вирішенні яких варто зосередити зусилля і ресурси, таким чином, вирішити проблему пріоритетизації завдань стратегії при формуванні програм її імплементації, а на етапі реалізації – оцінювати результативність заходів, що вживаються. Ефективне впровадження програм інноваційного розвитку в рамках стратегії має призводити до послідовного підвищення місця України у рейтингах як за окремими складовими, так і за інтегральним індексом.

Висновки

Виходячи з аналізу Індексу інноваційного потенціалу за 2010–2011 роки можна зробити висновок, що базові ресурси інноваційного розвитку в Україні наявні. Рівень охоплення населення освітою, науково-дослідницька база є достатньо високими, проте їхня якість та орієнтованість на потреби ринку праці та бізнесу – предмет окремих досліджень. Ключовим питанням для України на сучасному етапі розвитку є придбання та використання знань і технологій, які вже існують. Тому політика відкритості до глобального знання має вирішальне значення. Це включає в себе торгівлю, прямі іноземні інвестиції, технології ліцензування, а також питання копіювання та зворотної розробки⁶.

Підсумовуючи, можемо виділити окремі пріоритетні напрями, на яких має бути зосереджена програма інноваційного розвитку України, принаймні у середньостроковій перспективі:

- 1) покращення якості державного управління в бік створення більш сприятливого для інноваційної діяльності бізнес-клімату (збільшення політичної стабільності, захисту прав власності, верховенства права і т.д.);
- 2) підтримка (особливо на етапі створення і становлення) малого і середнього інноваційного бізнесу;

³ «A Strategy for American Innovation: Driving Towards Sustainable Growth and Quality Jobs»

⁴ «Innovative Sweden»

⁵ «The Green Innovation Policy of Japan»

⁶ Зворотна розробка – дослідження деякого пристрою чи програми з метою розуміння принципів роботи досліджуваного об'єкта. Найчастіше використовується з метою створення об'єкта, за функціональністю аналогічного досліджуваному, але без точного копіювання його функцій [5].

3) розвиток людського потенціалу через підвищення якості освіти та розвиток науки;

4) стимулювання інвестицій підприємств у дослідження і розробки, співпраці підприємств із науково-дослідними інститутами, університетами та іншими «постачальниками інновацій»;

5) стимулювання проникнення інформаційних та телекомунікаційних технологій у всі сфери суспільного життя.

При розробці та подальшому впровадженні стратегій і програм інноваційного розвитку може бути використаний розглянутий у цій статті аналітичний інструмент – Індекс інноваційного потенціалу. На етапі розроблення він дозволяє визначити ті вузькі місця, або найбільш гострі проблеми, на вирішенні яких варто зосередити зусилля і ресурси, а на етапі реалізації – відстежувати досягнутий прогрес, який повинен призводити до послідовного підвищення місця України у рейтингах, як за окремими складовими, так і за інтегральним індексом.

Література

1. A. Lypczak, Y.N. Mata, The Innovation Capacity Index: Factors, Policies and Institutions Driving Countries Innovation, Innovations for Development Report 2010–2011, European Business School – Palgrave Macmillan, 2010.
2. Aubert J.: Promoting Innovation in Developing Countries: A Conceptual Framework. World Bank Institute, Washington, DC, USA, 2004.
3. Feldman M.: The significance of innovation. Rotman School of Management University of Toronto, 2004. – Режим доступу:

http://www.competeprosper.ca/images/uploads/Feldman_WIM_Summary_2005.pdf

4. Freeman C., Lundvall, B.-A.: Small Countries Facing the Technological Revolution, Pinter, Londres, 1988.

5. Rachel Griffith & Stephen Redding & John Van Reenen Mapping the two faces of R&D: productivity growth in a panel of OECD industries: IFS Working Papers W00/O2, Institute for Fiscal Studies, 2000.

6. Rosenberg N. Innovation and economic growth Paris: OEC, 2004.

7. Schumpeter, J.A. Theory of Economic Development, Harvard University Press, 1934.

8. Санто Б. Инновация как средство экономического развития / Підручник, 376 с., Пер. с угор. – М.: В-цтво Прогресс, 2005.

9. Геєць В. Структура економіки і структурна політика її стабілізації // Економіка України. – №4, 1995.

10. Закон України «Про інноваційну діяльність» №1344-IV від 27.11.2003, ВВР, 2004 №17–18.

11. Інноваційна стратегія Канади. – Режим доступу: <http://publications.gc.ca/collections/Collection/lu4-5-2002E.pdf>

12. Розроблення методичних рекомендацій та проведення порівняльного аналізу (бенчмаркінгу) рівня соціально-економічного розвитку України з іншими країнами світу: звіт про НДР (кінцевий) / НДЕІ. – №08–10. – К., 2010. – 207 с.

13. «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» / Авт. упоряд.: Г.О. Андрощук, І.Б. Жилиєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко. – К: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.

К.Ю. ДЕДЕЛЮК,
аспірантка, Волинський національний університет ім. Лесі Українки

Особливості інноваційного розвитку послуг із транзиту енергоносіїв в Україні

У статті висвітлено специфіку інноваційних процесів у сфері послуг з транзиту енергоносіїв, проаналізовано економічну складову транзиту нафти та газу через територію України до Європейського Союзу.

Ключові слова: інноваційний розвиток, економіка послуг, транзит енергоносіїв, сфера послуг.

В статье исследована специфика инновационных процессов в сфере услуг по транзиту энергоносителей; проанализирована экономическая составляющая транзита нефти и газа через территорию Украины в Европейский союз.

Ключевые слова: инновационное развитие, транзит, энергоносители, нефть, газ, сфера услуг.

The article studied the specific features of innovation processes in energy resources transit services; contains an analysis of economic aspects of oil and gas transit through Ukraine to the European Union.

Keywords: an innovative development, transit, energy, oil and gas, service sector.

Постановка проблеми. Нарощування інноваційного потенціалу у сферах матеріального та нематеріального виробництва є перспективним напрямом динамізації економічного зростання й забезпечення конкурентоспроможного розвитку економіки в XXI столітті. Однією з ключових конкурентних переваг України залишається її транзитна домінанта на енергетичному ринку, інноваційний розвиток якої передбачає поєднання матеріальних та нетехнологічних новацій.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Теоретичні засади інноваційної діяльності відображені в наукових працях Й. Шумпетера, М. Туган-Барановського, В. Зомбарта, Б. Твісс, О.В. Механіка, Р. Фатхутдинова та ін. Дослідженнями специфіки інноваційних процесів у сфері транзитних послуг займалися Дж. Лав, О. Лапко, Д. Ліпполдт, М. Новаковіч, С. Ропер, М. Стайнер, П. Стрижовські, Ю. Яковець, П. Завлин, А. Васильєв. Для відображення тенденцій та спе-